

Література

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2010 р. № 2174-р. "Про затвердження Транспортної стратегії України до 2020 року". [Електронний ресурс]: <http://zakonl.rada.gov.ua>.

2. Павлюк А. Актуальні питання функціонування галузі пасажирських автотранспортних перевезень / А. Павлюк. [Електронний ресурс].

3. Скачук М.П. Занепад автомобільного транспорту в результаті імітації реформ / М.П. Скачук. - [Електронний

ресурс]: <http://ua-ekonomist.com/abstracts/>.

4. Бабаченко Л.В. Регулирование процессов повышения эффективности организации транспортного обслуживания населения. "Young Scientist" № 9 (12), 2014. - С. 37-38.

Присяжнюк А.В.,
здобувач Одеського державного
університету внутрішніх справ
Надійшла до редакції: 16.09.2015

УДК 342.9:347.63(477)

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ДИТИНИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ В УКРАЇНІ

Пшенична А. В.

У статті розглядається поняття механізму адміністративно-правового забезпечення. На основі науково-теоретичних узагальнень автором сформульовано власне визначення механізму адміністративно-правового забезпечення прав дитини в умовах збройного конфлікту та зроблено пропозиції щодо його вдосконалення.

Ключові слова: дитина, права дитини, механізм адміністративно-правового забезпечення, збройний конфлікт.

В статье рассматривается понятие механизма административно-правового обеспечения. На основе научно-теоретических обобщений автором сформулировано собственное определение механизма административно-правового обеспечения прав ребенка в условиях вооруженного конфликта и сделаны предложения относительно его усовершенствования.

Ключевые слова: ребенок, права ребенка, механизм административно-правового обеспечения, вооруженный конфликт.

In the article the concept of mechanism is examined administrative legal providing. On the basis of theoretical generalizations an author is set forth own determination of mechanism administrative legal providing of rights for a child in the conditions of the armed conflict and suggestions are done in relation to his improvement.

Keywords: child, rights for a child, mechanism administratively legal providing, armed conflict.

В умовах збройних конфліктів взаємовідносини між державою та людиною, а особливо дитиною, завжди є ускладненими, зокрема, у контексті виконання державою своїх зобов'язань щодо захисту й охорони прав останніх. Наразі в Україні не існує систематизованих адміністративно-правових норм, які б забезпечували права дитини під час збройного конфлікту, а механізм адміністративно-правового забезпечення прав дитини під час збройних конфліктів є невідпрацьованим. І теоретики, і практики наголошують на тому, що назріла невідкладна потреба у врегулюванні зазначених відносин.

Поняття механізму адміністративно-правового забезпечення прав дитини має багато спільних ознак з поняттями механізму правового регулювання, механізму реалізації прав людини, механізму забезпечення прав людини. Дослідивши зазначені поняття, спробуємо

сформулювати визначення поняття механізму адміністративно-правового забезпечення прав дитини під час збройних конфліктів в Україні та виділити особливості його функціонування.

Питанням забезпечення адміністративно-правовими засобами прав та свобод людини в юридичній літературі приділяється достатньо уваги, зокрема, їх так чи інакше торкалися В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, А.І. Берлач, І.П. Голосніченко, П.В. Діхтєвський, Р.А. Калюжний, А.А. Кармолицький, А.Т. Комзюк, Є.Б. Кубко, О.В. Кузьменко, Є.В. Курінний, В.І. Курило, О.О. Майданник, В.І. Олефір, В.П. Петков, В.М. Попович, О.П. Рябенко, В.В. Цветков, В.О. Шамрай та ін. Проблематику прав дитини нині активно розробляють І.П. Багаденко, Н.В. Крестовська, Т.Г. Корж-Ікаєва, О.В. Нікітенко, С.Г. Поволоцька, Є.П. Филипенко та ін. Серед науковців, які досліджували збройні конфлікти, найбільш вагомий внесок, на нашу думку, здійснили В.А. Батирь, В.О. Котигоренко, А.С. Поспєлов, В.О. Целуйко та інші. Проте складні умови державно-правової дійсності в Україні, зокрема, триваючий збройний конфлікт на Сході, потребує належної уваги науковців та практиків до проблеми забезпечення прав дитини в умовах збройного конфлікту.

У контексті зазначеного важливим вважаємо дослідити функціонування механізму адміністративно-правового забезпечення прав дитини під час збройних конфліктів у державі та визначити його особливості.

Отже, метою статті є визначення особливостей механізму адміністративно-правового забезпечення прав дитини під час збройного конфлікту в Україні.

Наука адміністративного права наразі не володіє чітко окресленим визначенням механізму забезпечення прав і свобод людини та громадянина.

У найзагальнішому вигляді під поняттям "механізм" розуміється внутрішня будова, система чого-небудь, сукупність станів і процесів, з яких складається певне фізичне, хімічне та інше явище [1, 523].

Механізм реалізації прав, свобод і обов'язків людини та громадянина призначений для втілення в життя соціальних благ, що закріплені за суб'єктом нормами об'єктивного права. Механізм забезпечення реалізації суб'єктивних прав, свобод і обов'язків діяльності державних органів чи органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян чи їх посадових і службових осіб призначений для створення умов щодо реалізації прав, свобод і обов'язків (гарантування), а також охорони, захисту й здійснення певних заходів щодо відновлення

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**

порушених прав, свобод і обов'язків [2, 151].

На думку М.Д. Савенка, основу механізму забезпечення прав людини становлять правові принципи, норми (юридичні гарантії), а також умови й вимоги діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, громадян, які в сукупності забезпечують дотримання, реалізацію й захист прав і свобод громадян [3, 74].

Особливої думки стосовно розуміння адміністративно-правового механізму забезпечення прав людини (у контексті даного дослідження - дитини) дотримуються О.М. Бандурка та О.Ф. Скакун, які вважають, що правовий механізм є частиною соціально-правового механізму, котрий діє в єдності з останнім і завданнями якого є охорона, захист, відновлення порушених прав, підвищення правової культури населення. Відповідно, пропонується поділяти механізм соціально-правового забезпечення прав і свобод людини на підсистеми: механізм реалізації; механізм охорони; механізм захисту. Фахівці слушно заявляють, що механізм забезпечення прав людини сприяє виявленню змісту та перспектив розвитку принципів права у межах моделі громадянського суспільства й державності; пізнанню закономірностей та ефективності функціонування соціальних інститутів громадянського суспільства; аналізу соціальних функцій держави, їх відповідності меті світового співтовариства на створення гідного рівня життя; виявленню психологічної готовності населення до сприйняття гуманітарних цінностей; пошуку ефективних засобів для дотримання охорони й захисту прав індивідів та спільнот [4]. Щодо суті поняття, то її, на нашу думку, вдало розкрив О.В. Негодченко, визначаючи механізм забезпечення прав і свобод людини як систему взаємопов'язаних компонентів, зокрема, правових засобів, організаційних форм і методів діяльності відповідних державних органів, спрямованих на створення необхідних умов для реалізації прав і свобод людини, їх безпосередню охорону і захист [5, 18]. Елементами механізму забезпечення прав, свобод та інтересів людини найчастіше називають: а) норми права; б) правовідносини; в) акти безпосередньої реалізації прав і обов'язків; г) акти застосування норм права [6, 136], а також д) правосвідомість і правову культуру; е) законність правового регулювання.

Заглиблення в питання розробки науковцями проблематики забезпечення адміністративно-правовими засобами прав, свобод та інтересів дитини дає підстави зауважити, що така проблематика тільки-но починає розроблятися. У цьому контексті цінним, на нашу думку, є визначення поняття адміністративно-правового механізму забезпечення прав, свобод та інтересів дитини, сформульоване О.М. Дручек, а саме: це заснована на адміністративно-правових нормах динамічна система правових і організаційних елементів, що обумовлюють діяльність суб'єктів владних повноважень з метою забезпечення, охорони, захисту, відновлення, а також гарантування прав, свобод та інтересів дитини, яка здійснюється сукупністю методів, у визначених законодавством формах, на основі демократичних принципів та режиму законності [7, 161].

Водночас наголосимо, що в науці адміністративного права наразі відсутнє визначення механізму адміністративно-правового забезпечення прав дитини під час збройних конфліктів в Україні. Відповідно до мети статті спробуємо окреслити авторське бачення цього поняття, шляхом дослідження адміністративно-правового механізму забезпечення прав людини.

Відповідно до загальноприйнятої міжнародної практики під час збройних конфліктів у державі оголошується воєнний стан. Під воєнним станом у даному контексті слід розуміти особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення національної безпеки, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини й громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

У Законі України "Про правовий режим воєнного стану" від 12 травня 2015 року [8] зазначено, що в умовах воєнного стану Президент України, Верховна Рада України, органи державної влади, військово командування, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації здійснюють повноваження, надані їм Конституцією України та законами України. Президент України як Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України в умовах воєнного стану здійснює керівництво стратегічним плануванням застосування Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань. Його місце в системі зазначеного адміністративно-правового механізму є ключовим і повноваження, передбачені Конституцією України, в умовах воєнного стану не можуть бути обмежені.

Верховна Рада України в разі введення воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях працює в сесійному режимі, а в разі закінчення строку повноважень під час дії воєнного стану її повноваження продовжуються до дня першого засідання першої сесії Верховної Ради України, обраної після скасування воєнного стану. У зазначених умовах повноваження Верховної Ради України, передбачені Конституцією України, також не можуть бути обмежені.

Рішення місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, які стосуються прав і свобод людини й громадянина, що обмежуються у зв'язку з введенням воєнного стану, тимчасово не застосовуються.

Особлива роль у системі адміністративно-правового механізму забезпечення прав людини, а зокрема й дитини, при введенні воєнного стану в державі належить Генеральному штабу Збройних Сил України та військовим адміністраціям. Так, Генеральний штаб України:

- бере участь у підготовці проекту типового плану запровадження та забезпечення правового режиму воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях;
- організовує підготовку та здійснює керівництво Збройними Силами України, з'єднаннями, частинами та органами інших військових формувань і правоохоронних органів під час виконання ними заходів правового режиму воєнного стану;
- організовує діяльність військових адміністрацій, командувань видів Збройних Сил України, управлінь оперативних командувань, командувань військових з'єднань і частин Збройних Сил України на території, на якій введено воєнний стан;
- розробляє та вносить на розгляд Ради національної безпеки і оборони України пропозиції щодо залучення інших військових формувань і правоохоронних органів до здійснення заходів правового режиму воєнного стану.

Військові адміністрації у своїй діяльності керуються Конституцією України, законами України "Про оборону України", "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію", Законом "Про правовий режим воєнного стану" та іншими нормативно-правовими актами. Повноваження військових адміністрацій здійснюються ними в порядку, визначеному законами України для здійснення повноважень відповідних місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, з урахуванням окремих особливостей.

Військові адміністрації населених пунктів на відповідній території наділені низкою повноважень, серед яких основними вважаємо:

- запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану;

- розміщення на договірних засадах замовлень на виробництво продукції, виконання робіт (послуг), необхідних для територіальної громади, на підприємствах, в установах та організаціях;

- залучення на договірних засадах коштів підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на відповідній території, та коштів населення, а також бюджетних коштів на будівництво, розширення, ремонт і утримання на пайових засадах об'єктів соціальної й виробничої інфраструктури та на заходи щодо охорони навколишнього природного середовища;

- управління навчальними закладами, закладами охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, які належать територіальним громадам або передані їм, молодіжними підлітковими закладами за місцем проживання; організація їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення;

- забезпечення соціально-культурних закладів, які перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, а також населення паливом, електроенергією, газом та іншими енергоносіями; вирішення питань водопостачання, відведення та очищення стічних вод; здійснення контролю за якістю питної води;

- сприяння діяльності суду, органів прокуратури, юстиції, служби безпеки, органів внутрішніх справ, адвокатури і Державної кримінально-виконавчої служби України;

- забезпечення централізованого тимчасового зберігання архівних документів, нагромаджених у процесі документування службових, трудових або інших правовідносин юридичних і фізичних осіб на відповідній території, та інших архівних документів, що не належать до Національного архівного фонду;

- установлення режиму роботи підприємств комунального господарства, торгівлі та громадського харчування, побутового обслуговування, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад.

Військові адміністрації населених пунктів здійснюють делеговані повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законами України.

Районні, обласні військові адміністрації здійснюють на відповідній території, поряд із повноваженнями місцевих державних адміністрацій, повноваження із запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, а районні, обласні військові адміністрації, утворені у зв'язку з несликанням сесії відповідно районної, обласної ради у встановлені Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" строки, також

здійснюють повноваження, визначені частиною 3 статті 15 Закону України "Про правовий режим воєнного стану".

Зазначене вище дає можливість для узагальнення авторського бачення поняття механізму адміністративно-правового забезпечення прав дитини під час збройних конфліктів у державі, а саме як засобів функціонування та злагоджену діяльність суб'єктів єдиної системи адміністративно-правового забезпечення з метою реалізації прав, свобод і якнайкращих інтересів дитини, функціонування громадянського суспільства і держави.

Виходячи з того, що в Законі України "Про правовий режим воєнного стану" жодним пунктом не прописано порядок забезпечення прав дитини в умовах воєнного стану, вважаємо за необхідне його доповнити. Зокрема, п. 4 цього Закону пропонуємо сформулювати таким чином: "Сприяння діяльності служб у справах дітей та забезпечення прав дитини".

У статті зроблено спробу комплексно охарактеризувати поняття механізму забезпечення прав дитини; розглянуто основні положення законодавства України щодо забезпечення прав людини під час збройних конфліктів; зроблено пропозиції щодо вдосконалення окремих положень Закону України "Про правовий режим воєнного стану" від 12 травня 2015 року.

На основі проведених досліджень запропоновано під механізмом адміністративно-правового забезпечення прав дитини під час збройних конфліктів у державі розуміти засоби функціонування та злагоджену діяльність суб'єктів єдиної системи адміністративно-правового забезпечення з метою реалізації прав, свобод і кращих інтересів дитини, функціонування громадянського суспільства і держави.

На сучасному етапі розвитку державної політики України проведене дослідження є особливо актуальним, оскільки аналіз сучасних міжнародних відносин свідчить про те, що, попри значні зусилля міжнародної спільноти, ООН, відповідних міжнародних організацій і конкретних держав щодо збереження миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, кількість збройних конфліктів на нашій планеті зростає [9, 3].

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусол]. - К.: Ірпінь: ВТФ "Перун", 2003. - 440 с.
2. Олійник А.Ю. Конституційно-правовий механізм забезпечення основних свобод людини і громадянина в Україні: монографія / А.Ю. Олійник - К.: Алеута. КНТ, Центр навч. літ-ри, 2008. - 472 с.
3. Савенко М.Д. Конституційний Суд і омбудсмен у державному механізмі захисту прав та свобод людини і громадянина / М.Д. Савенко // Вісник Конституційного Суду України. - 2000. - № 1. - С. 68-83.
4. Бандурка О.М. Юридична деонтологія: підруч. [для вищ. закл. освіти МВС України] / О.М. Бандурка, О.Ф. Скакун. - Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. - 336 с.
5. Негодченко О.В. Забезпечення прав і свобод людини органами внутрішніх справ: організаційно-правові засади: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07. - теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / О.В. Негодченко. - Харків, 2004. - 39 с.
6. Теорія держави і права: навч. посіб. / [А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, С.Л. Лисенков та ін.]; за заг. ред. С.Л. Лисенкова, В.В. Копейчикова. - К.: Юрінком Інтер, 2002. - 368 с.

7. Дручек О.М. Адміністративно-правовий механізм забезпечення прав, свобод та інтересів дитини: ознаки, поняття, сутність / О.М. Дручек // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Право", випуск 21. - Ч. II. Том 2, 2013 р. - Ужгород, 2013. - 281 с. - С. 160-163.

8. Закон України від 12 травня 2015 року "Про правовий режим воєнного стану". - [Електронний ресурс]: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/389-19/>.

9. Базов В.П. Воєнні злочини: Навч. посібник. - К.: Юрінком Інтер, 2008. - 336 с.

Пшенична А.В.,
здобувач
Державного науково-дослідного
інституту МВС України
Надійшла до редакції: 11.08.2015

УДК 342.9:343.9

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї ЩОДО ДІТЕЙ

Ткаленко О. М.

Стаття присвячена визначенню, з урахуванням проведеного авторкою анонімного анкетування працівників органів публічної адміністрації, шляхів удосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності суб'єктів попередження насильства в сім'ї щодо дітей. Основні напрями вдосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності органів публічної адміністрації щодо попередження насильства в сім'ї стосовно дітей умовно поділено на правовий та організаційний, кожен з яких своєю чергою поділяється на зовнішній і внутрішній.

Ключові слова: насильство в сім'ї, діти, анонімне анкетування, адміністративно-правове забезпечення, суб'єкти попередження, удосконалення, медіація, оцінка ризиків.

Статья посвящена определению, с учетом проведенного автором анонимного анкетирования работников органов публичной администрации, путей совершенствования административно-правового обеспечения деятельности субъектов предупреждения насилия в семье в отношении детей. Основные направления совершенствования административно-правового обеспечения деятельности органов публичной администрации по предупреждению насилия в семье в отношении детей условно разделены на правовой и организационный, каждый из которых, в свою очередь, делится на внешний и внутренний.

Ключевые слова: насилие в семье, дети, анонимное анкетирование, административно-правовое обеспечение, субъекты предупреждения, усовершенствования, медиация, оценка рисков.

The article is devoted to the definition given author conducted anonymous survey of employees of public administration, ways of improving the administrative and legal support activities of prevention of domestic violence against children. The main directions of improvement of administrative and legal support of the public administration to prevent violence against children conditionally divided into legal and organizational, each of which in turn is divided into external and internal.

Keywords: domestic violence, children, anonymous questionnaires, administrative and legal support, the subjects of prevention, improvement, mediation, risk assessment.

Незважаючи на різноманітні заходи з реалізації законодавства у сфері попередження насильства в сім'ї, практика засвідчує наявність недостатньо ефективної системи попередження насильства в сім'ї щодо дітей. Тому необхідно об'єднати зусилля всіх науковців, працівників державних органів та членів громадських організацій, які займаються попередженням насильства в сім'ї, та спрямувати їх на розробку пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності по попередженню насильства в сім'ї стосовно дітей.

З метою з'ясування найбільш суттєвих проблем, з якими стикаються суб'єкти попередження насильства в сім'ї щодо дітей, нами було проведено анонімне анкетування 245 працівників органів публічної адміністрації м. Одеси та Одеської області, з яких 42 % чоловіки, 58 % жінки. Під час дослідження, на наш погляд, було виявлено найбільш суттєві проблеми в попередженні насильства в сім'ї, а саме: недосконала нормативна база, недостатнє кадрове, матеріально-технічне й фінансове забезпечення органів публічної адміністрації, низький рівень володіння працівниками уповноважених суб'єктів необхідними знаннями, навичками та вміннями з питань протидії насильству в сім'ї взагалі й щодо дітей зокрема.

На нашу думку, основні напрями вдосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності органів публічної адміністрації щодо попередження насильства в сім'ї стосовно дітей можна умовно поділити на правовий та організаційний напрями, кожен з яких своєю чергою поділяється на зовнішній і внутрішній.

Правовий напрям удосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності органів публічної адміністрації щодо попередження насильства в сім'ї стосовно дітей передбачає вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності щодо попередження насильства в сім'ї.

Зовнішній його елемент стосується вдосконалення національної нормативно-правової бази з попередження насильства в сім'ї взагалі, приведення її у відповідність до європейських і міжнародних стандартів, удосконалення механізму контролю за її дотриманням.

До основних рекомендацій щодо вдосконалення національного законодавства у сфері попередження насильства в сім'ї щодо дітей можна віднести: розширення кола осіб, які відносяться до членів сім'ї в розумінні законодавства про попередження насильства в сім'ї; розширення кола суб'єктів попередження насильства в